

15 İyun Milli Qurtuluş Günüdür

Heydər Əliyev siyasi irsi

Azərbaycanın dövlətçilik tarixində xüsusi səciyyəsi ilə fərqlənən Heydər Əliyev erası var. Bu era həm dövr olaraq tarixi, həm də siyasi məzmun etibarilə təkamül baxımından ayrıca bir dövrdür. Ötən əsrin sonlarında bütün dünyada dövlətçiliyin inkişafı tarixində paradigmal olaraq yeni mərhələ başladı. Bu mərhələ həm institusional və təşkilati, həm də dövlət idarəetməsinin funksionallığı baxımından yeni bir mərhələ idi. Yeni dövlətçilik adlandırdığımız tarixi təkamül prosesi həm milli dövlətlər, həm də bu dövlətlər arasında münasibətlərin nizamını təşkil edən beynəlxalq əlaqələr baxımından tamamilə yeni keyfiyyət dövrü idi.

Azərbaycan da öz tarixi coğrafiyası etibarilə bu müəkkəb mərhələni enişli-yoxuşlu yollarla keçməli oldu. Çünki eyni əsrdə düz üç dəfə öz dövlət quruluşu modelini və dövlətçilik ideologiyasını köklü şəkildə dəyişməyə məhkum edildi. Bu dövrləri analiz etməyə çalışsaq, qarşımıza üç mühüm mərhələ çıxacaq. Birinci mərhələ Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyəti, ikinci Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası, üçüncü isə müstəqil Azərbaycan Respublikası mərhələsidir. Bir insan ömrü qədər qısa olan zaman çərçivəsində həm siyasi-ideoloji, həm də sosial-iqtisadi baxımdan üç radikal, hətta ziddiyyətli mərhələlər yaşamaqlı olduq. Dövlətçilik tariximizin belə müəkkəb mərhələlərinin Heydər Əliyevlə əlaqəsi ondadır ki, bu üç dövrün ikisinin üzərində Heydər Əliyev möhürü var. Yəni bu gün fəxr etdiyimiz qüdrətli Azərbaycan dövləti dünyanın Heydər Əliyevin təməllərini qoyduğu Azərbaycandır.

Ulu Öndərin yaratdığı bünövrə

Dövlətçilik tariximizin yeni dövrünün iki mühüm təməli var. Bunlardan biri sovet, digəri isə müstəqillik dövrüdür. Siyasi-ideoloji baxımdan bu dövrlər bir-birinin əksi olsa da, milli kimlik baxımından isə milli dəyərlərin üzərində formalaşdı. Bütün bu siyasi-hüquqi və sosial-mənəvi komponentlər maddi-iqtisadi faktorlarla tamamlandı. Bugünkü qüdrətli Azərbaycan dövləti dünyanın Heydər Əliyevin təməllərini qoyduğu Azərbaycandır.

Biz Ulu Öndərin fəaliyyətinə, Azərbaycanda xalqı qarşısında xidmətlərinə nəzər saldıqda görürük ki, dünyanın və bu günün Azərbaycanı ayrı-ayrı qatlardan və mərhələlərdən ibarətdir. Bu qatların və mərhələlərin hər biri Azərbaycan xalqının tarixində ayrıca səhifədir. Ən əsa-

sı odur ki, bu səhifələr Azərbaycan xalqının və dövlətinin inkişafını özündə ehtiva edir, onu stimullaşdırır.

Ulu Öndərin hakimiyyətinin ikinci dövrü onun SSRİ rəhbərliyinə aparılması ilə bağlıdır. Bu dövrdə də yenə Azərbaycan daim Ulu Öndərin nəzarətində olmaqla respublikamızın inkişafı başlıca məsələ kimi SSRİ rəhbərliyinin diqqət mərkəzinə çəkilirdi. Və nəhayət, Ulu Öndərin sonrakı mərhələdəki fəaliyyəti onu artıq müstəqil bir dövlətin və xalqın lideri kimi səciyyələndirməyə imkan verir. Genetik olaraq, liderlik keyfiyyətlərinə və yüksək xarizmaya sahib olan Heydər Əliyev heç kəsə proqnozlaşdırma bilməyəcəyi proseslər baş verərkən, XX əsrin sonlarında bunları proqnozlaşdırmağı, həmçinin öz yeri və mövqeyini bu proseslərin içində müəyyənləşdirməyi dəqiqliklə bacarırdı.

20 Yanvar faciəsindən sonra Moskvada Azərbaycanın daimi nümayəndəliyinə gələrək, xalqının ağır günündə onun yanında olduğunu nümayiş etdirən Ulu Öndərin bu addımı bütün dünyaya səs saldı. Əslində, bu, Azərbaycanın milli dövlətçilik prinsiplərinin elan olunması və hədəflərinin göstərilməsi idi. Azərbaycan xalqının milli özünüdərkinin bərpası və müstəqillik mübarizəmizin uğurla sona çatması üçün Ulu Öndər Heydər Əliyev böyük xidmətlər göstərdi. Baxmayaraq ki, o dövrdə istər siyasi, istər iqtisadi, istərsə də mənəvi-psixoloji baxımdan ciddi məhdudiyyətlər və təzyiqlər altında fəaliyyət göstərirdi. Amma Naxçıvana gələr-gəlməz dərhal Naxçıvan MR Ali Sovetində Azərbaycanın bugünkü bayrağını və eyni zamanda Azərbaycanın tarixi bayrağını - 1918-1920-ci illərdə dalğalanmış üçrəngli bayrağımızı, məhz xüsusi qərarla Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Sovetinin binası üzərində ucaltdı. Bu addımın özü xalqın milli azadlıq hərəkatına yeni keyfiyyət, yeni ruh və optimizm gətirdi. Hesab edirik ki, bu da tariximizin yadda qalan, maraqlı və görəkli səhifələrindəndir.

Onan sonrakı mərhələdə, əlbəttə ki, Ulu Öndərin fəaliyyət sferası daha da genişlənməyə başladı. Azərbaycandan ilk dəfə olaraq imperiya əsgərlərinin çıxarılması və bir xarici dövlətlə sərhədlərin qorunmasının özümlə qaytarılması da Heydər Əliyev erasında tariximizə yazılan qızıl səhifələrdəndir.

Formal dövlət məzmunundan milli funksional institutlaşma mərhələsinə keçid

Başqa maraqlı bir dövr Azərbaycanda vətəndaş müharibəsinin qarşısının alınması ilə bağlıdır. Bu, olduqca müəkkəb və təzadlı bir dövr idi. Azərbaycan dövləti parçalanmaq təhlükəsi ilə baş-başa qalmışdı. Həmin dövrə diqqətlə nəzər salsaq görürük ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev dahi bir dövlət xadimi kimi Azərbaycan dövlətinin və dövlətçiliyinin mənzərəsini çox aydın şəkildə görür və onun struktur formulasını müəyyənləşdirərək nəyin necə olmasını dəqiq cizgilərlə qura bilirdi. Məhz bunun nəticəsi idi ki, müstəqil Azərbaycan dövləti quruldu. Məhz Ulu Öndərin həmin dövrdə həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində bu gün Azərbaycan müstəqil dövlət kimi, yeni formal müstəqil deyil, həqiqi müstəqil dövlət kimi tanınır.

Qurucu strateq, mahir təbliğatçı, siyasi məntiq ustası

Ulu Öndərin başqa böyük keyfiyyətlərindən biri də onun böyük müəllim, dahi təbliğatçı və mükəmməl nətiq olmasında idi. Heydər Əliyev "ideya, ideologiya və təbliğat" universal üçlük formulundan çox məharətlə istifadə edirdi. O, ideyanı verir, onu ideologiyaya çevirir və həmin ideologiyanın kütlə tərəfindən mənimsənilməsinə təmin edirdi. Elə Azərbaycanı birləşdirəcək universal formula olan azərbaycançılıq ideologiyasının da müəllifi, təbliğatçısı və icraediciyi məhz Ulu Öndər olub. Əslində, bir xalqın vahid ideologiya ətrafında təşkilatlanması üçün illər lazım olur. Yeni hər hansı bir ideologiyanın mənimsənilməsi, öyrənilməsi və xalqın həmin ideologiyanın daşıyıcısına çevrilmə prosesi uzun illər, bəlkə də qərinələr, yüzilliklər aparır. Amma Ulu Öndər özünəxas xüsusi çevik üsul və metodlarla bu prosesi elə etdi ki, qısa müddətdə azərbaycançılıq ideologiyası Azərbaycanın başlıca milli-siyasi ideologiyasına çevrildi. Bir qədər sonra isə bu öz müsbət bəhrəsini verdi. Azərbaycanda bu ideologiyanın bərqərar olması və mənimsənilməsi ilə ölkəmizdə etnik separatçılığa son qoyuldu.

Milli təkamüldə dövlətçilik irsi və siyasi varislək

Ulu Öndər elə böyük dövlət və siyasi xadimlərdən idi ki, dövlətçiliyin siyasi-ideoloji əsaslarını yaratmaqla bərabər, eyni zamanda onun varislərini də təmin etdi. Hər hansı bir dövlətin var olması üçün mütləq ideoloji-siyasi varislək lazımdır. Əgər bu olmasa, dövlətin də ömrü bitir. Məhz bunu bilən Ulu Öndər dövlətçiliyimizin siyasi-ideoloji varislərini də təmin etdi.

Heydər Əliyev üçün biz çoxlu titullar deyə bilərik. Ümummilli Lider, Ulu Öndər, Azərbaycan Respublikasının siyasi rəhbəri, Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Siyasi Bürosunun üzvü, müstəqil Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və sairə. Amma Heydər Əliyev şəxsiyyəti bütün bunların hamısının fəvqində duran bir nümunədir. Yəni bu bir həqiqətdir ki, bütün bu vəzifələrdən və titullardan Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının milli və dövlətçilik maraqlarının təmin olunması üçün istifadə etdi. O, bir millət mücahidi idi, xalq mücahidi idi, Azərbaycan xalqının böyük mücahidi idi. Ulu Öndər Azərbaycan xalqını beynəlxalq münasibətlərdə böyük arenaya çıxarmağı, Azərbaycanı həqiqətləri dünyaya çatdırmağı qarşısına məqsəd qoymuşdu. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əbədi olmasını qarşısına məqsəd qoymuş böyük bir mücahid idi. Prezidentlikdən tutmuş digər titullar və vəzifələr isə onun üçün məhz bu məqsədləri həyata keçirmək naminə bir mexanizm və vasitə idi. Ona görə də Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan xalqı tərəfindən daim hörmətlə anılacaq. Xalqımız var olduqca, o da yaşayacaqdır.

Müstəqil Azərbaycan dövləti quruculuğunun təməl prinsipləri və fundamental əsasları artıq 2003-cü ildə Heydər Əliyev tərəfindən başa çatdırılmışdı. Bu təməl prinsiplər əsasında yeni tarixi mərhələyə qədəm qoyan Azərbaycan milli məqsədləri müəyyənləşdirməli, yeni vəzifələri həll etməli idi. İlk ümummilli vəzifə isə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi idi. Ancaq bunun üçün ilk növbədə Azərbaycan xarici müdaxilələrə son qoy-

malı, rəngli inqilablara qalib gəlməli, beynəlxalq münasibətlər sisteminə rolunu artırmalı, güclü ordu qurmağı və güclü müttəfiqlər qazınmağı bacarmalı idi. Əks təqdirdə ərazi bütövlüyünə hər hansı bir hərbi-siyasi cəhd yəndən milli dövlətimizi iflas həddinə qaytara bilərdi. 2003-cü ildə prezident seçilən İlham Əliyev bütün bunların öhdəsindən layiqincə gəlməyi bacardı. Ancaq eyni zamanda şəkiz və təminatlı uğur qazanmaq üçün də düz 20 il xərcləməli oldu. Nəticədə Azərbaycan elə bir qələbə əldə etdi ki, bunu yalnız möcüzə adlandırmaq olar. Çünki sadəcə ərazi bütövlüyümüz deyil, həm də hər qarış ərazimizdə suveren hüquqlarımız bərpa edildi. Bu möcüzəni indi biz yeni siyasi reallıq adlandırırıq. Yeni siyasi reallıq isə yeni milli məqsədlər və yeni vəzifələr yaradır. Beləliklə, ən yeni tariximizin yeni təhlükəsizlik konsepsiyası haqqında Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin konseptual fikirləri dövlətimizin gələcək inkişaf perspektivlərini təyin edir.

Ən yeni tarixi mərhələdə milli təhlükəsizliyimizin strateji prioritetləri

2024-cü ildə yenidən prezident seçilən İlham Əliyev Milli Məclisdə andimə mərasimində çıxış etdi. Bu tarixi çıxış məzmun baxımından konseptual, daxili struktur baxımından ardıcıl və çoxşaxəli, ümumi kontekstdə isə həm də hesabat xarakterli idi. Çıxışın konseptuallığı onunla səciyyəvi idi ki, mətdə milli inkişafımızın və təhlükəsizliyimizin bütün istiqamətləri üzrə strateji prioritetlər öz əksini tapmışdı. Daxili strukturdakı çoxşaxəlilik iqtisadiyyatdan tutmuş sosial rifahə, yeni innovativ texnologiyaların təbii məsələlərindən tutmuş gənc nəslin milli-mənəvi dəyərlər əsasında tərbiyə edilməsinə qədər bütün sahələr üzrə məqsədləri və vəzifələri müəyyənləşdirirdi. Hesabatlılıq isə Prezident İlham Əliyevin 2003-cü ildən 2023-cü ilə qədər olan zaman ərzində milli inkişafımızın keçdiyi yola nəzər salaraq dövrü dinamika əsasında ümumiləşdirmələr aparmasında idi.

Zəfərimizi təyin edən qızıl dövr

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik etdiyi 20 illik dövrü hər şeydən öncə nailiyyətlər dövrü kimi xarakterizə edərək bildirdi: "İyirmi ildən çoxdur ki, Azərbaycan xalqı mənə öz dəstəyini göstərir. 2003-cü ildə ilk dəfə prezident vəzifəsinə seçildə öz xalqımı əmin etmişdim ki, qarşıda duran bütün vəzifələri icra etməyə, xalqın yüksək etimadını doğrultmağa çalışacağam. Bu illər uğurlarla dolu, qələbələrle dolu illər olmuşdur". Prezident İlham Əliyevin səsləndirdiyi bu fikirlər məhz əldə etdiyimiz uğurların qələbəmizi təyin etməsi kimi başa düşülməlidir. Ancaq bu uğurların qazanılmasının əsl müəllifi kimi də Prezident yenə Azərbaycan xalqını və onun iradəsi ilə xalq-iqtidar birliyinin mövcud olmasını göstərir. Doğrudan da, qısa sosial qarşıdurma aparsaq, yəni son 20 ildə əldə etdiyimiz uğurlu inkişaf yolumuzu geriye doğru səhifələsək, görəcəyik ki, 2003-cü ildən bu günədək alınan hər bir qərar, atılan hər bir addım əvvəlcədən düşünülmüş, planlaşdırılmış olmaqla konkret məqsədə çatmağa hesablanmış. Prezident İlham Əliyevin 20 il ərzində aldığı qərarların heç biri situasiyyəyə uyğun, tam əksinə, strateji qərarlar olub. Əgər qərarların hər hansı biri sadəcə 20 illik tarixi dövrün müəyyən bir mərhələsinə geridə buraxmaq xatirinə o anki vəziyyətə uyğun olaraq alınmış olsaydı, biz bunun fəsadını mütləq 44 günlük Vətən müharibəsində hiss etməli olacağdıq. Çünki İkinci Qarabağ müharibəsi sadəcə orduların savaşıdığı müharibə deyildi. Bu müharibə həm də 20 ildə qurulan iqtisadiyyatımızı formalaşdırılan yeni mədəni keyfiyyətlərimizi, dövlətçilik institutlarımızı, idarəetmə təcrübəmizi, milli gücümüzü səciyyələndirən milli diplomatiyamızın, Azərbaycanın müstəqil aktor kimi beynəlxalq nüfuzunun imtahan anı idi. Əldə etməyi bacardığımız tarixi zəfər isə görülən işlərin elə tarixin özü tərəfindən obyektiv qiymətləndirilməsi idi. Azərbaycan xalqı tarix qarşısında verdiyi bu imtahandan əla qiymət almağı bacarmışdı. Hər şeydən öncə ona görə ki, möhtəşəm, qətiyyətli, uzaqgörən, milli xarakterimizin və mentalitetimizin bütün müsbət keyfiyyətlərini özündə cəmləşdirən lider yetişdirilərək onun arxasında durmuşdu!

Müasir dünya siyasətində güc balansı və milli güc

Beynəlxalq münasibətlər sisteminə son illərdə baş verən kardinal dəyişikliklərə diqqət etsək, biz yeni tarixi dövrün 2001-ci il sentyabrın 11-də ABŞ-də baş verən, əkiz qüllələrə qarşı edilən, bu vaxta qədər bəşər tarixində görünməmiş terror hadisəsi ilə başladığını iddia edə bilərik. Bu, milli maraqlara və imperialist ambisiyalara çatmaq üçün bütün güc vasitələrinin tətbiq ediləcəyinin başladığı tarix kimi də səciyyələndirilə bilər. Yeni dünya siyasəti elə bir yeni mərhələyə qədəm qoyurdu ki, bu mərhələ yalnız gücün hegemoniyası altında qaydasız döyüş mərhələsi olacaqdı. Beynəlxalq siyasətdə bu yeni paradigmanın tətbiqi isə öz maraqlarını beynəlxalq hüquq çərçivəsində təmin etməyi mümkün görən kiçik dövlətlərin vəziyyətini bir qədər daha da çətinləşdirirdi. Həmin dövrdə Azərbaycanın vəziyyəti isə daha da ağır idi. Çünki ərazisinin 20 faizi Ermənistan tərəfindən işğal edilmişdi. Beynəlxalq və regional güc balansı isə ermənilərin lehinə idi. Belə olan halda beynəlxalq hüququn təhlükəsizlik çətinliyi olmasınan olan inam hər gün bir az daha azalır. Ona görə də Azərbaycan yeni tarixi mərhələdə öz imkanlarını yenidən qiymətləndirərək tamamilə gücə və əməkdaşlığa əsaslanan yeni siyasi strategiyaya müəyyənləşdirməli idi.

2003-cü və 2007-ci illərdə Azərbaycan hücum diplomatiyası və milli maraqlara söykənən balanslaşdırılmış xarici siyasət strategiyasını müəyyənləşdirməklə beynəlxalq münasibətlərdə milli gücə arxalanmağın yeni nümunəsini yaratdı. Nəticədə öz məqsədinə nail olaraq ərazi bütövlüyü və suveren hüquqlarını tam bərpa etməyi bacardı. Beləliklə, tamamilə yeni bir tarixi mərhələyə qədəm qoydu. Azərbaycan Prezidenti həmin dövrü xarakterizə edərək bildirdi: "İllər keçdikcə bizim ümidlərimiz də tükənirdi, işğalçı dövlət daha da azğılaşırdı, hesab edirdi ki, bizim torpaqlarımızı əbədi işğal altında saxlaya bilər. O inamı onlara verənə Ermənistan rəhbərliyi ilə bərabər bütün məsuliyyəti daşıyırlar və bölüşürlər. Mən dəfələrlə müxtəlif tədbirlərdə, eyni zamanda Ermənistan rəhbərliyi ilə onlara dəstək verən böyük dövlətlərin rəhbərləri ilə söhbətlər əsnasında deyirdim ki, Azərbaycan heç vaxt bu vəziyyətlə barışmayaacaq. Deyirdim ki, nə qədər gec deyil, Ermənistanı inandırın və özünüz də lazımi addımlar atın ki, bu işğala son qoyulsun. Ancaq əfsuslar olsun ki, bütün çağırışlarım, bütün xəbərdarlıqlarım havada qaldı. Sanki kimsə hesab edirdi ki, Azərbaycan xalqı da işğalla barışmalı olacaq. Biz isə döyüş meydanında göstərdik ki, nəyə qadirik. Biz döyüş meydanında cəmi 44 gün ərzində Ermənistan ordusunu tamamilə darmadağın etdik. Elə günə saldıq ki, özlərinin ətrafına görə, 12 mindən çox fərariləri oldu. Azərbaycan Ordusundan bir nəfər də döyüş meydanını tərk edib qaçmadı. Bu bir daha Azərbaycan xalqının öyləməz ruhunu göstərir". Bu fikirlər, əslində, Azərbaycanın öz gücünə arxalanmasının və özünə inanmasının göstəricisi kimi qiymətləndirilə bilər. Ancaq şübhəsiz ki, gücə inanmaq üçün ilk növbədə o gücü əldə etməyi bacarmaq lazımdır. Hazırkı mərhələdə isə güc olduqca müəkkəb komponentlərdən ibarətdir. Yeni milli gücün kəmiyyət və keyfiyyət komponentləri komplimentardır. Biri digərinə təyin edir və tamamlayır. Azərbaycan məhz Prezident İlham Əliyevin 20 illik hakimiyyəti dövründə öz milli gücünün bütün parametrləri üzrə ən yüksək pilləsinə yüksəlməyi bacarmışdı. Ona görə də 2023-cü ilin sentyabr ayında həyata keçirilən lokal antiterror əməliyyatlarından sonra yarada bildiyimiz ən yeni reallığı Prezident İlham Əliyev tamamilə yeni tarixi mərhələ adlandırdı.

Milli təhlükəsizliyimizin yeni strateji vektoru

Azərbaycan Prezidenti yeni dövr üçün milli təhlükəsizliyimizin əsas vektorunu mühüm paradigmalardan üzərindən təyin etdi. Bunlar güclü iqtisadiyyat, güclü ordu, güclü xarici siyasət,

Göründüyü kimi, Azərbaycan Prezidenti yeni tarixi dövrdə milli təhlükəsizliyimizin təmin edilməsinin ən vacib istiqamətlərindən biri kimi, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlıların ortaq sosial identikliyinə qorunmasını, onların təhlükəsizliyinin təmin olunmasını, hüquqlarının yerinə yetirilməsini görür. Elə müasir təhlükəsizlik çağırışları kontekstində yeni milli ideyamız da milli gücümüzün bütövləşməsi istiqamətində atılan addımlar olmalıdır. Yeni gələcək təhlükəsizliyimiz naminə bu gün dünyada yaşayan bütün azərbaycanlıların düşüncələrinin və davranışlarının cəzibə mərkəzinə milli birlik ideyası təşkil etməlidir.

milli-mənəvi dəyərlər, ümummilli həmrəylik, yeni innovativ inkişaf və yeni milli rifah, yeni sənaye texnologiyalarına sahib olmaq və s. kimi mühüm istiqamətlər idi. Xarici siyasət məsələsinə toxunan Prezident deyib: "Güclü iqtisadiyyat, güclü ordu, daxili sabitlik, xalq-iqtidar birliyi xarici siyasətimizin əsas amilləridir. Çünki xarici siyasət daxili siyasətin davamıdır. Ona görə bundan sonra da xarici siyasətimiz çox aydın olacaq, açıq olacaq və bu gün dünya ictimaiyyəti bizim siyasətimizi boyənir və dəstəkləyir. Əgər belə olmasaydı, 155 ölkə bizi BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçməzdi. Əgər belə olmasaydı, 120 ölkə bizi Qoşulmama Hərəkatına sədr seçməzdi. Əgər belə olmasaydı, dünya birliyi COP29 Konfransının Azərbaycanda keçirilməsi ilə bağlı qərar qəbul etməzdi".

Prezident İlham Əliyevin milli təhlükəsizliyimiz və onu təmin etməklə bağlı qarşıda duran vəzifələrimiz haqqında fikirlərini daha aydın şəkildə dərk etmək üçün 44 günlük Vətən müharibəsi və ondan sonra ötən dövr ərzində verdiyi müsahibələrin və etdiyi çıxışların məzmununa ardıcıl olaraq diqqət yetirmək lazımdır. Çünki təhlükəsizlik ümummilli məsələdir, yalnız güclü və funksional dövlət institutları vasitəsilə həyata keçirilməsi mümkündür. Mümkündür ki, bir xalqın çoxmiqonlu mənsuqları müxtəlif ölkələrin vətəndaşları olsun. Bu, hazırkı beynəlxalq və dövlətlərarası münasibətlərin bir gerçəkliyi ola bilər. Vətəndaşlıq hüququ baxımından da milli-etnik mənsubiyyət təyinedici deyil. Çünki üst sosial və hüquqi kimlik vətəndaşlıq kimliyi və hüququdur. Ancaq bütün bunlar bir xalqın milli-mənəvi birliyinə və ortaq sosial identiklik keyfiyyətinin qorunub saxlanılmasına da mənfi təsir göstərməməlidir. Ona görə də Prezident İlham Əliyev 10 yanvar 2024-cü il tarixdə yerli mətbuata verdiyi müsahibəsində bildirdi: "Bizim əsas milli ideyamız ərazilərimizi azad etmək idi. Yeni bütün xalq bu ideya ətrafında, bu əməl ətrafında birləşmişdi, biz bunu artıq əldə etmişik. Ona görə gələcək mərhələdə bağlı, əlbəttə ki, mənim fikirlərim var və bir çox hallarda onlar həlledici olacaq təbii ki. Ancaq mən istərdim ki, cəmiyyətdə də bu məsələ ilə bağlı diskussiyalar getsin, siyasətçilər, politoloqlar, elm adamları, ziyalılar, yeni bizim gələcək inkişafımıza bağlı əsas milli ideya və ideyalarımız nə olmalıdır. Bu, bir ictimai müzakirə mövzusu olmalıdır".

Əslində, Prezident İlham Əliyev bu fikirləri ilə milli dövlətçilik tariximizin bir mərhələsinin qapandığını və qalib xalq kimi yenidən milad etməmizə milli inkişafımızda tamamilə yeni bir eranın başladığını elan edərək bildirir ki, inkişafımız üçün yeni dövrdə bizə yeni milli ideya lazımdır. Bu tarixi çağırış hazırkı mərhələdə ictimai fikrimizi məşğul edən əsas məsələ olmalıdır. Çünki milli təhlükəsizliyimizin təməli milli şüurumuzun kütləvi özünüdərkində və ortaq sosial identikliyinəndir. Hələ 2022-ci il oktyabr ayının 21-də Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibi Bağdat Amreyev qəbul edərkən Azərbaycan Prezidenti bildirdi: "Azərbaycanın hüduqlarından konarda yaşayan azərbaycanlıların sayı Azərbaycanda yaşayanlardan xeyli çoxdur, bir neçə dəfə çoxdur. Buna görə də əlbəttə, onların təhlükəsizliyi, hüquqları, salamatlığı bizim üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Biz taleyini hökmi ilə dövlətimizdən ayrı düşmüş azərbaycanlılara, həmçinin bizim qarşıda türk dövlətlərinin digər xalqlarının dövlət sərhədlərinin hüduqlarından konarda yaşayan çoxsaylı nümayəndələrinə kömək etmək, onların inkişafı, onların Azərbaycan dilini, Azərbaycan ənənələrini, Azərbaycan mədəniyyətini qoruyub saxlamaları, azərbaycançılıq prinsiplərinə sadıq olmaları və öz tarixi Vətəni ilə əlaqələrini heç vaxt kəsməmələri üçün əlimizdən gələni edəcəyik. Həmçinin mən bunu da bilərəm ki, türk dövlətlərinin bütün rəhbərləri bu və ya digər ölkələrdə onların qarşıdaşlarının hüquqlarının necə təmin edilməsinə böyük əhəmiyyət verirlər. Buna görə də düşünürəm ki, qarşıdağı illərdə biz Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində bu mövzunu - taleyini hökmi ilə Türk Dövlətləri Təşkilatının üzvləri olan ölkələrin hüduqlarından konarda yaşayan qarşıdaşlarımızın hüquqları, təhlükəsizliyi, milli identikliyi məsələlərini çox ciddi müzakirə etməliyik".

Hikmət BABAOĞLU,
Yeni Azərbaycan Partiyası İdarə Heyətinin üzvi,
Milli Məclisin deputatı

